

TEMATICA PRODROMITĂ ÎN PICTURA MURALĂ A BISERICILOR MOLDOVENEȘTI DIN SECOLELE XV-XVI (UN REPERTORIU)

Emil DRAGNEV¹

Cuvinte cheie: *Sfântul Ioan Botezătorul, ciclul hagiografic, program iconografic, arta medievală în Moldova*

Keywords: *St. John the Baptist, hagiographic cycles, iconographic program, Medieval Art of Moldova*

În pictura murală din Moldova secolelor XV-XVI, ciclurile de scene din *Viața Sf. Ioan Botezătorul*, ultimul dintre profeții veterotestamentari și în același timp, Înaintemergătorul Domnului, apar în diverse spații ale bisericilor și variate contexte ale programelor iconografice. În perioada primei faze a picturii murale din vremea lui Ștefan cel Mare², cunoaștem reprezentarea a trei subiecte: *Ospățul lui Irod (Dansul Salomeei)*, *Sf. Ioan Botezătorul îl acuză pe Irod și Decapitarea Sf. Ioan Botezătorul (Fig. 1-2)*, într-un singur cadru, în pronaosul bisericii *Înălțării Sf. Cruci* de la Pătrăuți, două scene în pronaos: *Rugăciunea lui Zaharia și a soției salei și Întâlnirea Fecioarei Maria cu Elisabeta* și una în naos: *Nașterea Sf. Ioan Botezătorul (Fig. 3)* în biserica mănăstirii *Sf. Ilie* din Suceava și câteva scene în decorarea sistemului de boltire a naosului de la biserica *Sf. Gheorghe* a mănăstirii Voroneț.

La Pătrăuți, scenele din viața Sf. Ioan Botezătorul sunt în conexiune cu ciclul hramului, reflectând pasaje din literatura omiletică, care pun în conexiune martiriul Sf. Ioan și Jertfa pe Cruce a Mântuitorului, precum și aflarea Sf. Cruci și a capului Sf. Ioan, conexiune ilustrată și în alte cazuri, precum la Arbore și pe o icoană grecească de la sfârșitul secolului al XV-lea de la Louvre³. Scenele din pronaosul bisericii Sf. Ilie de lângă Suceava, se încadrează într-un ciclu mariologic, plasat în timpane, dar de asemenea, fiind în conexiune cu ciclul hramului, cel al *Vieții Sf. profet Ilie*. Referințe la această conexiune apar în Evanghelii: Lc. 1.17: *și Lui Îi va merge el [Sf. Ioan] înainte cu duhul și cu puterea lui Ilie...*; Mt. 11.14: *Și dacă vreți s-o primiți: el [Sf. Ioan] este Ilie, cel ce va să vină*, cu referință la profeția lui Maleachi și Mt.17.12-13: *Eu însă vă spun vouă că Ilie a și venit, dar ei nu l-au cunoscut, ci au făcut cu el câte-au vrut; tot așa va pătimi și Fiul Omului de la ei. Atunci au înțeles ucenicii că Iisus le-a vorbit despre Ioan Botezătorul*. De asemenea, în literatura panegirică au fost folosite

¹ Universitatea de Stat din Moldova, CHIȘINĂU.

² Emil Dragnev, *Frescele de la biserica Sf. Gheorghe din Hârlău și cea de-a doua fază a picturii murale din Moldova lui Ștefan cel Mare*, în *AP*, XVI, 2020, p. 165-167.

³ Idem, *Programul iconografic al pronaosului bisericii Sf. Cruci din Pătrăuți*, în *RIM*, nr. 3 (63), 2005, p. 19-20.

mai multe legături simbolice între unul dintre cei mai renumiți profeți veterotestamentari, Sf. Ilie, și cel din urmă profet, Sf. Ioan Botezătorul (tema este dezvoltată într-un mod desfășurat în *Cuvântul de laudă pentru preaslăvitul profet Ilie*, atribuit lui Grigore Țamblac).

La Voroneț, situația este cu totul specială, ilustrațiile la textele evanghelice ce relatează despre Sf. Ioan Botezătorul, plasate în cadrul decorației sistemului de boltire, fiind inspirate din miniatura cărții manuscrise, făcându-se referință la manuscrisele din grupul descendent din Tetraevanghelul bizantin din secolul al XI-lea, *Parisinus Graecus 74*, conținând cea mai detaliată ilustrare a textelor evanghelice cu miniaturi în friză⁴.

Pe axa descendentă ce trece prin intradosul arcului oblic sud-estic cu reprezentarea lui Iisus Emanuel între Sf. Ioan Botezătorul (**Fig. 6**) și, probabil Isaia, în corespondență cu începutul Evangheliei după Marcu (reprezentat în pandantivul mic estic), care începe cu profeția lui Isaia despre „vocea celui ce strigă în pustie”, făcând evident aluzie la Sf. Ioan Botezătorul. În timpanul configurat de acest arc sunt reprezentate scenele ilustrând *Botezul poporului de către Sf. Ioan Botezătorul* din Mc. 1.8 (*Eu v-am botezat cu apă, dar el vă va boteza cu Duhul Sfânt*) – (**Fig. 5**) și *Botezul Domnului* (Mc. 1.9-11) – (**Fig. 6**). Pe aceeași axă, în timpanul mare sud-estic apar scenele: *Ioan Botezătorul în temniță* și *Iisus adresându-se poporului*: „Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie”: Mc. 1, 14-15 (*După ce Ioan a fost întemnițat, Iisus a venit în Galileea, propovăduind Evanghelia împărăției lui Dumnezeu și zicând: „Plinitu-s-a vremea și împărăția lui Dumnezeu s-a apropiat. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie!”*) – **Fig. 7**.

O altă axă descendentă, corespondentă reprezentării Sf. Evangelist Ioan (nord), continuă cu reprezentarea pe intradosul arcului oblic nord-estic, a Celui-vechi-de-zile între Iisus Pantocratorul și Iisus Emanuel, iar în timpanul configurat de acest arc apar scenele: *Ioan Botezătorul mărturisind despre Iisus* (**Fig. 8**) și *Harul și Adevărul* (**Fig. 9**) ilustrând versetele In. 1.7 (*Acesta [Sf. Ioan] spre mărturie a venit, să mărturisească despre Lumină, pentru ca toți să creadă prin el*) și, respectiv, In. 1.17 (*căci legea prin Moise s-a dat, dar harul și adevărul prin Iisus Hristos au venit*). Această axă se încheie cu reprezentarea în timpanul mare nord-estic a scenei *Aflarea lui Ioan Botezătorul în pustiu de către Iisus* (**Fig. 10**), inspirată din In. 1.29 (*A doua zi L-a văzut Ioan pe Iisus venind către el și I-a zis: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii!...”*).

În a treia axă descendentă, mai apare o scenă tematic legată de *Viața Sf. Ioan Botezătorul*, în conexiune cu reprezentarea Sf. Evangelist Luca și a reprezentărilor din intradosul arcului oblic respectiv: Pantocratorul între Zaharia și Arhanghel pe pandantivul mare nord-vestic – *Nașterii Sf. Ioan Botezătorul* (**Fig. 4**).

⁴ Idem, *O capodoperă a miniaturii din Moldova medievală. Tetraevanghelul de la Elizavetgrad și manuscrisele grupului Parisinus Graecus 74*, Chișinău, Editura Civitas, 2004, p. 175-177; Constanța Costea, *John, the Persians's Emperor*, în „Revue Roumaine d'Histoire de l'Art”, Série Beaux-Arts, XLV, 2008, p. 31-33.

De asemenea, un ciclu desfășurat consacrat Sf. Ioan Botezătorul este prezent pe zidul estic al pronaosul bisericii care-i este consacrată, cea a *Tăierii capului Sf. Ioan Botezătorul* de la Arbore. Nu este cazul să punem în discuție problematica datării picturilor de la Arbore, care oscilează între data construcției bisericii (1503) și data ce apare în inscripția, astăzi aproape dispărută, din glaful intrării din naos în pronaos, 1541. Considerăm că data pictării este mai aproape de cea a zidirii, deci și ciclul *Vieții Sf. Ioan Botezătorul* aparține încă celei de-a doua fază a picturii murale din Moldova lui Ștefan cel Mare, chiar dacă, ușor, iese din perioada domniei ilustrului voievod. Ciclul de la Arbore este inspirat dintr-o sursă textuală relevată de Constanța Costea⁵.

Cercetând scena *Ospățul lui Irod* și inscripțiile însoțitoare, autoarea identifică numele comesenilor lui Irod, indicați aici, cu un text de proveniență grecească, înregistrat ca *Vita et passio a. Marco* în colecția Bollandistă *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, 834, cunoscută și în traduceri slavone, fiind menționat în această privință un codice de redacție sârbească de la Biblioteca Academiei Române (ms. sl. 305) și altul, de redacție mediobulgară din biblioteca mănăstirii Dragomirna (Sbornic, 1880/791, fol. 354^r-359^v)⁶. Textul din codicele de la Dragomirna este rânduit la ziua de 29 august (*Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul*), fiind intitulat: **Житіє и оу҃сѣкновеніє ч(с)тнаго пр(о)рка в Пр(д)тчѣ и Кр(с)тителѣ Іѡанна, съписано ѡ(т) оу҃ченика его Іѡанна, сирѣч(ч) Марка** (*Viața și tăierea capului cinstitului prooroc și Înaintemergătorul și Botezătorul Ioan, scrisă de ucenicul său Ioan, adică Marcu*)⁷.

Constanța Costea a cercetat corespondența acestei scene cu textul respectiv și eventualele semnificații ale acestei inspirații în legătură cu destinul tragic al ctitorului bisericii, hatmanul Luca Arbore. Într-un alt studiu, cercetătoarea a confruntat și celelalte scene cu acest text, demonstrând că ciclul de la Arbore, care conține cca. 25 de scene (reprezentate în frize continui, fără delimitarea prin cadre), aranjate în 5 registre suprapuse (**Fig. 11-21**), cu unele scene evident bine cunoscute și în alte cicluri, având la bază narațiunea evanghelică, depinde de textul hagiografic menționat, și prin aceasta distanțându-se de alte cicluri cunoscute ale *Vieții Sf. Ioan Botezătorul*⁸.

⁵ Constanța Costea, *Herod's Feast at Arbore*, în „Revue Roumaine d'Histoire de l'Art”, Série Beaux-arts, XLI-XLII, 2004-2005, p. 3-6.

⁶ Eadem, p. 3-4.

⁷ Ioan Iufu, Victor Brătulescu, *manuscrisele slavo-române din Moldova. Fondul mănăstirii Dragomirna*, ediție îngrijită de Olimpia Mitric, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012, cat. 158, p. 176.

⁸ Constanța Costea, *The Sources of the Medieval Painter. The Cycle of Aint John the Baptist at Arbore*, în „Revue Roumaine d'Histoire de l'Art”, Série Beaux-arts, XLIII, 2006, p. 3-6, la p. 6-9 – traducerea în engleză a textului din codicele de la Dragomirna. Nomenclatorul și dispoziția scenelor într-un relevu au fost publicate în: Corina Popa, Oliviu Boldura, Maria-Magdalena Drobotă, Anca Dină, *Arbore. Istorie, artă, restaurare*, București, Editura ACS, 2016, p. 86-87, relevu la p. 90: I reg.: 1. Nașterea Sf. Ioan Botezătorul (**Fig. 11**), 2. Zaharia scriind numele copilului (**Fig. 12**); II reg.: 3. Sf. Ioan Botezătorul în deșert, 4. Sf. Ioan stând

Generalizând cunoștințele noastre despre ciclurile *Vieții Sf. Ioan Botezătorul* de la limita secolelor XV-XVI, observăm că toate ocurențele menționate, apar, indirect (Pătrăuți, Sf. Ilie din Suceava), sau direct (Arbore), în legătură cu consacrările lăcașelor respective, doar cazul de la Voroneț prezentând o intervenție livrească vădită, inserând subiectele prodromite în cadrul unei narațiuni evanghelice ce conține de asemenea ciclurile tradiționale pentru naos: *Dodecaortonul și Pătimirile lui Hristos*.

Pe durata secolului al XVI-lea, se mai remarcă două cicluri prodromite, de la catedrala *Sf. Cuv. Parascheva* a episcopiei Romanului și la biserica *Înălțării* a mănăstirii Sucevița. De altfel, nu cunoaștem nici o biserică cu hram ioanit din acest secol, care să fi conservat anamblul de picturi (de la începutul secolului următor poate fi amintită biserica *Tăierii capului Sf. Ioan Botezătorul* a mănăstirii Secu, dar aici, cu puține excepții, ansamblul de picturi original este pierdut, evident și eventualul ciclu al hramului). S-a remarcat de multiple ori, că zugravii Suceviței s-au inspirat destul de abundent din programul iconografic al catedralei din Roman. Cu regret, programele iconografice ale acestor biserici le putem confrunta doar pentru spațiile pronaosului și pridvorului (ținând cont de pierderile pe care le avem la Roman și în aceste spații, din cauza surpării zidurilor separatoare dintre pridvor și pronaos și dintre pronaos și naos), naosul și absida altarului de la Roman fiind complet repictate în secolul al XVIII-lea, iar măsura în care zugravii respectivi au urmat sau nu vechiul program iconografic, rămâne în zona supozițiilor⁹.

De asemenea, din cauza surpării zidurilor separatoare, la începutul secolului al XIX-lea, au intervenit repictări în ulei, în zonele deasupra arcelor ce au înlocuit zidurile de altădată, fapt ce a afectat și unele scene din ciclul *Vieții Sf. Ioan Botezătorul*. Probabil în această vreme, au fost refăcute și incipțiile, în parte conservând originalul slavon, dar adesea cu erori și producerea de texte pe care astăzi e dificil să le înțelegem, unele inscripții au fost deja realizate în română cu grafie chirilică, cazuri, în care nu suntem siguri că întotdeauna a fost realizată o traducere a inscripțiilor slavone, s-ar putea ca aceste inscripții să fi apărut în urma

pe o stâncă, 5. Sfântul vorbind cu un înger (arh. Gavriil), 6. O reprezentare statuară a sfântului (**Fig. 13**), 7. Sf. Ioan apare în fața israeliților, 8. Sf. Ioan își învață discipolii (**Fig. 14**); reg. III: 9. Sf. Ioan vorbind soldaților, 10. Sf. Ioan își învață discipolii, 11. Întâlnirea cu Iisus, 12. Botezul Domnului (**Fig. 15**), 13. Sf. Ioan învățând discipolii și israeliții, 14. Sf. Ioan se adresează soldaților și israeliților (**Fig. 16**); reg. IV: 15. Ioan îl acuză pe Irod (în sursa citată situația este eronat inversată), 16. Întemnițarea Sf. Ioan, 17. Un demnitar în fața lui Irod (**Fig. 17**), 18. Paznicul închisorii alungă discipolii Sf. Ioan, 19. Sf. Ioan povăluind discipolii, 20. Ioan discută cu un nobil (**Fig. 18**); reg. V: 21. Sf. Ioan condus spre locul execuției, 22. Decapitarea Sf. Ioan (**Fig. 19**), 23. Ospățul lui Irod (**Fig. 20**); 24. Capul Sf. Ioan este predat discipolilor, 25. Discipolii veghind la mormântul Sf. Ioan (ultima scenă este omisă în registrul citat) (**Fig. 21**).

⁹ Marina Ileana Sabados, *Catedrala Episcopiei Romanului*, Editată de Episcopia Romanului și Hușilor, 1990, p. 21-23.

identificării conținutului temelor respective, precizia lor, de asemenea fiind sub semn de întrebare.

Pe lângă multiplele exemple care leagă programele iconografice de la Roman și Sucevița, ca și conținut, dar și ca detalii, s-a remarcat și această apropiere în privința ciclurilor hagiografice. În ambele cazuri, atestăm o amploare deosebită în privința apelului la aceste cicluri, comparabilă doar cu ocurența de la Arbore (unde pe lângă ciclul menționat al hramului din pronaos, pe fațada vestică, apare o suită de cicluri hagiografice a Sfinților Gheorghe, Dimitrie, Nichita și Parascheva). În pridvorul de la Roman apare o suită din cinci cicluri hagiografice: Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Cuvioasa Parascheva, Sf. Mucenic Ioan cel Nou, Sf. Mare Mucenic Gheorghe și Sf. Ierarh Nicolae al Mirelor Lichiei. La Sucevița, ultimele două cicluri de la Roman au fost transferate în pronaos, într-un singur registru deasupra teoriei sfinților, iar celelalte trei, rămân în pronaos, doar că ciclul *Vieții Sf. Parascheva* a fost înlocuit cu ciclul *Faptelor arhanghelului Mihail*.

Ciclul *Vieții Sf. Ioan Botezătorul* de la Roman se desfășoară în două registre plasate în vârful timpanelor mari¹⁰. Primul registru debutează pe zidul estic cu patru scene: *Bunavestirea lui Zaharia* (БЛАГОВѢЩЕНІЕ ЗАХАРІННОВО) – Fig. 22, *Întâlnirea Fecioarei Maria cu Elisabeta* (ЦѢЛОВАНІА БЦЫ СЪ ЕЛІСАВЕѢ) – Fig. 23, *Nașterea Sf. Ioan* (РОЖДСТВО ІОАНОВО) – Fig. 24 și *Înjunghierea lui Zaharia* (ЗАКЛАНІЕ ЗАХАРІН) – Fig. 25.

În același registru, pe zidul sudic apar două scene: *Elisabeta fuge în pustiu cu pruncul Ioan* (Fig. 26) și *Îngerul îl conduce pe Ioan în pustiu* – Fig. 27 (la ambele scene inscripțiile sunt ilizibile).

Pe zidul vestic, registrul continuă cu scenele *Sf. Ioan vorbind celor veniți să primească de la el botezul* (Ѡ А КДІА ЕХИИТ КТО СКАЗА ВАМ Ѡ[В]ѢЖАТИ – pui de vipere, cine va arătat să fugiți [de mânia ce va să fie?]: Mt. 3.7; Luc. 3.7) – Fig. 28; *Predica Sf. Ioan despre securea la rădăcina pomului* (ѠЖЕ БО И [ѠСИѠ(И)Е – sic!] ПРИ КОРЕНИ: Mt. 3.10; Luca 3.9) – Fig. 29; *Sf. Ioan răspunde fariseilor* (ѠЧТѢ ФАРИСИ РОДЕТ СО(В):; In. 1. 24-27 ?) – Fig. 30.

Două scene apar în același registru și pe zidul nordic. În prima, trei personaje se îndreaptă spre Sf. Ioan. Inscripția în limba română spune: **СФ. ИОАН БОТЕЗЪТ(О)РЪЛ ПРЕДИКНД ЫН ПРЕАЖМА ИОРДАНЪЛН:** (*Sf. Ioan Botezătorul predicând în preajma Iordanului*). Ținând cont de consecutivitatea expunerii ciclului, scena ar putea ilustra *Venirea vameșilor în fața lui Ioan* (Luc.3.12) – Fig. 31, următoarea scenă evident ilustrând episodul *Ostașii îl întreabă pe Sf. Ioan* – Luca 3.14 (...ТЖ ЧЕ ВОСЦНА) – Fig. 32.

Narațiunea ciclului continuă în al doilea registru al zidului estic cu scenele *Sf. Ioan arătând ucenicilor pe Hristos* (СТЫ ІѠН АРАТЫНД ПЕ Ис. Хс. ѠЦЕНИЧНОР) – Fig. 33; *Sf. Ioan botezând poporul* (СТЫ ІѠН БОТЕЗЫНД НОРОД) – Fig. 34; un

¹⁰ Scenele ciclului au fost identificate de către Marina Ileana Sabados (*Catedrala Episcopiei Romanului*, p. 65, 67), nu toate, însă, le putem confirma în identificarea pe care o întreprindem aici.

его и потрѣби(т) г҃мно свое . и съберет пшеницѣ свои въ жы(т)ьницѣ а пѣвы съжеже(т) въ огнь негасяци(м) – *A Cărui lopată este în mâna Lui, ca să curețe aria și să adune grâul în jitnița Sa, iar pleava o va arde cu foc nestins:* Mt. 3.12; Luca 3.17) – **Fig. 54.**

Urmează între ferestre scena *Întâlnirii lui Hristos cu Sf. Ioan Botezătorul* (прѣроче прїиде кр(с)ти мѣ - *Prorocule vino să mă botezi*) – **Fig. 55.** În glaful ferestrei nordice sunt reprezentate: *Botezul Domnului* (кръщеніе Г҃е) – **Fig. 56,** Iisus ținând în mâina stângă *Zapisul lui Adam* (ржк҃ъписаніе Адамово) și *Sf. Ioan îl demască pe Irod* (недостонти имѣте женѣ хилипѣ, urmând două texte suprapuse, urmare a unei corectări în: брата твоего – *Nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău [Filip]:* Mc.6.18; Mt.14.4) – **Fig. 57.**

Dacă în colțul sud-vestic, avem o prelungire a scenei *Înjunghierea lui Zaharia*, în cel nord-vestic, este plasată o scenă aparte *Întemnițarea Sf. Ioan* (Въврѣже(н) бы(с) въ темницѣ – *A fost aruncat în închisoare*) – **Fig. 58.** Pe partea vestică a intradosului arcului nișei nordice, este reprezentată scena *Tăierii cinstului cap al Sf. Ioan Botezătorul* (сѣѣкновение ч(с)наѣга главы Прѣ(д)антече) – **Fig. 59,** iar pe partea estică a intradosului – *Punerea în mormând a corpului Sf. Ioan* (положеніе тѣло Іоаннѣ въ гробѣ) – **Fig. 60.** Ambele teme continuă și în luneta arcului respectiv.

În continuare, pe zidul nordic sunt reprezentate scenele: *Ospățul lui Irod* (ѡчаж(д)еніе Иродово) – **Fig. 61,** *Aflarea cinstului cap al Sf. Ioan Botezătorul* (prima și a doua) – **Fig. 62** (вѡбрѣтеніе ч(с)ныа главы сѣго Іѡ) și *A treia aflare a capului Sf. Ioan Botezătorul* (третее вѡбрѣтеніе главы сѣго Іѡ) – **Fig. 63.**

Spre deosebire de ciclul *Vieții Sf. Ioan Botezătorul* de la Arbore, cele de la Roman și Sucevița se inspiră cu precădere din textele evanghelice, cu rare excepții, precum scena *Înjunghierii lui Zaharia*, care are în calitate de sursă textuală *Protoevanghelia lui Iacob*: XXIII (ca ecou al aluziei din Mt. 23.35, despre „Zaharia, fiul lui Barachia, omorât între templu și altar”)¹¹. Acest lucru se evidențiază și prin citatele destul de exacte din textele evanghelice folosite ca suprascripții pentru scenele, în special de la Sucevița (cele de la Roman suferind în urma unor intervenții tardive).

Prezentarea acestui repertoriu precedă o analiză iconografică comparativă cu tradiția bizantină și sud-slavă anterioară și paralelă cu monumentele moldovenești, precum și cu pictura de icoane rusească, în special din secolul al XVI-lea, precum și o examinare detaliată a surselor textuale.

¹¹ *Evanghelii apocrife*, trad., studiu introductiv, note și prezentări de Cristian Bădiliță, ed. a V-a, București, Editura Adevarul, p. 79, nota 82 la p. 96.

*PRODROMIC THEMES REGARDING MURAL PAINTING OF THE
MOLDOVAN CHURCHES FROM THE XVTH-XVITH CENTURIES
(A REPERTOIRE)*

(Abstract)

Being also known in the nave space (especially in Voroneț and St. Elijah in Suceava), the prodromic cycles in the narthex have a special connection with those of the patron saints, necessarily present in this space of the churches of Stephen the Great. At Pătrăuți, the scenes from the life of St. John the Baptist are in connection with the patron saint cycle – The Exaltation of the Holy Cross, reflecting passages from homiletic literature, also illustrated in other cases, such as at Arbore and on a Greek icon from the end of the 15th century in the Louvre. Also, the prodromic cycle is present in the large tympani of the narthex of the church of St. Elijah near Suceava, being in connection with the patron saint cycle, that of the Life of St. Prophet Elijah. In panegyric literature, several symbolic connections are known between one of the most famous Old Testament prophets, St. Elijah, and the last prophet, St. John the Baptist (the theme is revealed in a developed way in the Word of Praise for the Most Glorious Prophet Elijah, attributed to Grigore Țamblac).

Also, a developed cycle dedicated to St. John the Baptist is present in the narthex of the church dedicated to him, that of the Beheading of St. John the Baptist at Arbore, being inspired by a textual source revealed by Constanța Costea. During the 16th century, the prodromic cycle from the cathedral of the Roman bishopric stands out, in which case, it appears in a suite of hagiographic cycles, and the one from Sucevița, very close in content to the one from Roman. The cycles from Roman and Sucevița are mainly inspired by evangelical sources.

ILUSTRĂȚII

Fig. 1. *Ospățul lui Irod (Dansul Salomeei)*, pronaosul bisericii *Înălțarea Cinstitei Cruci* din Pătrăuți, cca. 1490

Fig. 2. *Sf. Ioan Botezătorul îl acuză pe Irod. Decapitarea Sf. Ioan*, pronaosul bisericii *Înălțarea Cinstitei Cruci* din Pătrăuți, cca. 1490

Fig. 3. *Nașterea Sf. Ioan Beotezătorul*. Naosul bisericii mănăstirii Sf. Ilie din Suceava, cca. 1491-1492

Fig. 4. *Nașterea Sf. Ioan Botezătorul*, pandativul mare nord-vestic din naosul bisericii Sf. Gheorghe a mănăstirii Voroneț, cca. 1493

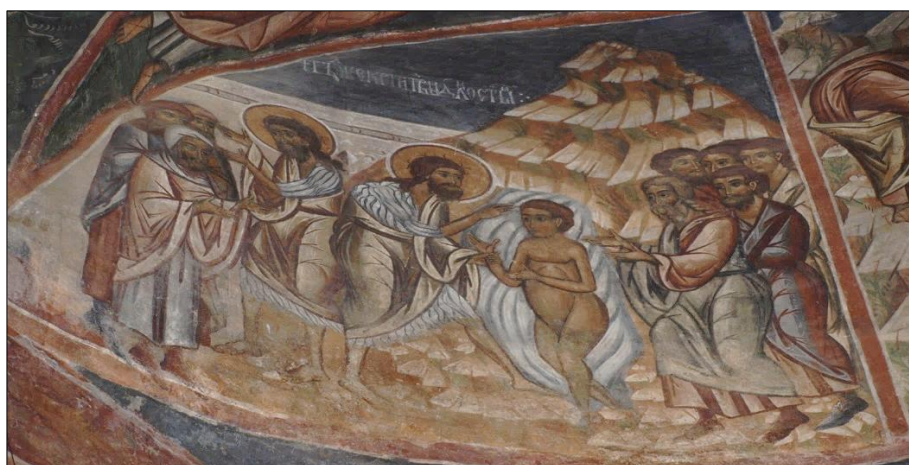

Fig. 5. *Sf. Ioan botează poporul în Iordan*, timpanul sud-estic din naosul bisericii Sf. Gheorghe a mănăstirii Voroneț, cca. 1493

Fig. 6. Sf. Ioan Botezătorul pe intradosul arcului sud-estic și *Botezul domnului* din timpanul sud-estic din naosul bisericii Sf. Gheorghe a mănăstirii Voroneț, cca. 1493

Fig. 7. Ioan Botezătorul în temniță și Iisus adresându-se poporului: „Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie”, timpanul mare sud-estic din naosul bisericii Sf. Gheorghe a mănăstirii Voroneț, cca. 1493

Fig. 8. *Ioan Botezătorul mărturisind despre Iisus*, timpanul nord-estic din naosul bisericii Sf. Gheorghe a mănăstirii Voroneț, cca. 1493

Fig. 9. *Ioan Botezătorul mărturisind despre Har și Adevăr*, timpanul nord-estic din naosul bisericii Sf. Gheorghe a mănăstirii Voroneț, cca. 1493

Fig. 10. *Aflarea lui Ioan Botezătorul în pustiu de către Iisus*, timpanul mare nord-estic din naosul bisericii Sf. Gheorghe a mănăstirii Voroneț, cca. 1493

Fig. 11. *Nașterea Sf. Ioan Botezătorul*, Arbore, după 1503

Fig. 12. *Zaharia scriind numele copilului*, Arbore, după 1503

Fig. 13. *Sf. Ioan Botezătorul în deșert; Sf. Ioan stând pe o stâncă; Sfântul vorbind cu un înger (arh. Gavriil); 6. O reprezentare statuară a sfântului*, Arbore, după 1503

Fig. 14. *Sf. Ioan apare în fața israeliților; Sf. Ioan își învață discipolii, Arbore, după 1503*

Fig. 15. *Sf. Ioan vorbind soldaților; Sf. Ioan își învață discipolii; Întâlnirea cu Iisus; Botezul Domnului, Arbore, după 1503*

Fig. 16. *Sf. Ioan învățând discipolii și israeliții; Sf. Ioan se adresează soldaților și israeliților, Arbore, după 1503*

Fig. 17. *Ioan îl acuză pe Irod; Întemnițarea Sf. Ioan; Un demnitar în fața lui Irod, Arbore, după 1503*

Fig. 18. *Paznicul închisorii alungă discipolii Sf. Ioan; Sf. Ioan povățuind discipolii; Ioan discută cu un nobil, Arbore, după 1503*

Fig. 19. *Sf. Ioan condus spre locul execuției; Decapitarea Sf. Ioan, Arbore, după 1503*

Fig. 20. *Ospățul lui Irod*, Arbore, după 1503

Fig. 21. *Capul Sf. Ioan este predat discipolilor; Discipolii veghind la mormântul Sf. Ioan*, Arbore, după 1503

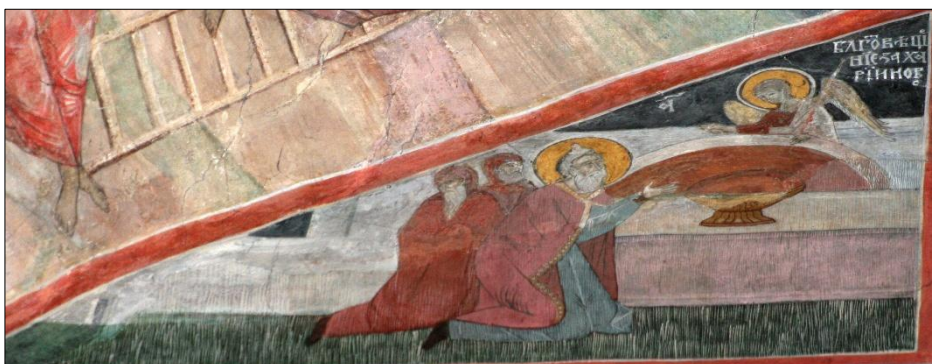

Fig. 22. *Bunavestirea lui Zaharia*, Catedrala Sf. Parascheva din Roman

Fig. 23. *Întâlnirea Fecioarei Maria cu Elisabeta*, Catedrala Sf. Parascheva din Roman

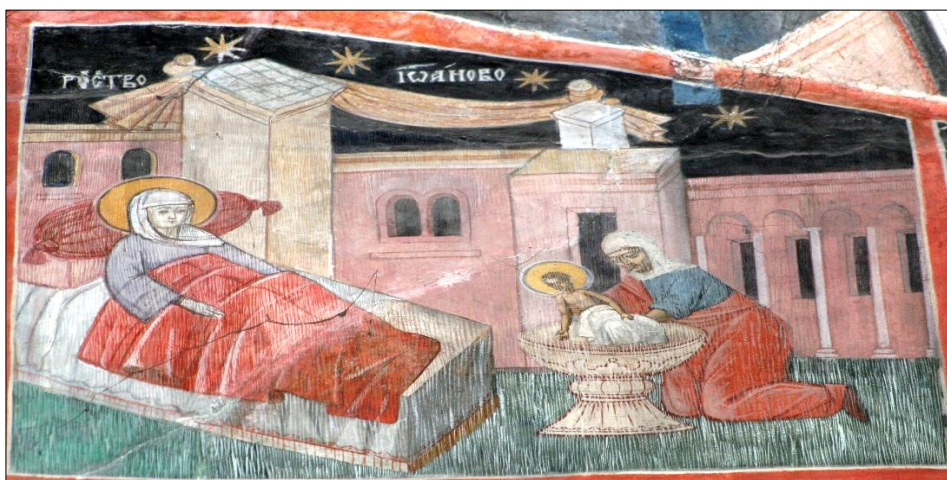

Fig. 24. *Nașterea Sf. Ioan*, Catedrala Sf. Parascheva din Roman

Fig. 25. *Înjunghierea lui Zaharia*, Catedrala Sf. Parascheva din Roman

Fig. 26. *Elisabeta fuge în pustiu cu pruncul Ioan, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 27. *Îngerul conduce pe Ioan în pustiu, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 28. *Sf. Ioan vorbind celor veniți să primească de la el botezul, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 29. *Predica Sf. Ioan despre secure, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 30. *Sf. Ioan răspunde fariseilor, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 31. *Venirea vameșilor în fața lui Ioan (?), Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 32. *Ostașii îl întreabă pe Sf. Ioan, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 33. *Sf. Ioan arătând ucenicilor pe Hristos, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

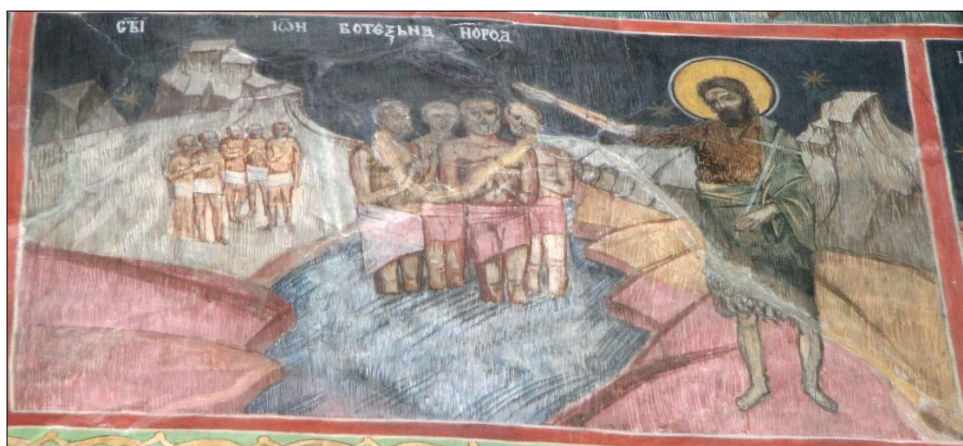

Fig. 34. *Sf. Ioan botezând poporul, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 35. *Sf. Ioan, arătând pe Hristos unui grup de tineri, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 36. *Botezul Domnului*, Catedrala Sf. Parascheva din Roman

Fig. 37. *Sf. Ioan îl demască pe Irod*, Catedrala Sf. Parascheva din Roman

Fig. 38. *Întemnițarea Sf. Ioan*, Catedrala Sf. Parascheva din Roman

Fig. 39. *Tăierea capului Sf. Ioan (Salomea primind capul),
Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 40. *Ospățul lui Irod (Salomea aduce tipsia cu capul lui Ioan),
Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 41. *Ospățul lui Irod (Salomea dansează cu tipsia cu capul lui Ioan),
Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 42. *Punerea în mormânt a corpului Sf. Ioan, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 43. *Aflarea [prima și a doua] Cinstiluii Cap al Sf. Ioan Botezătorul, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

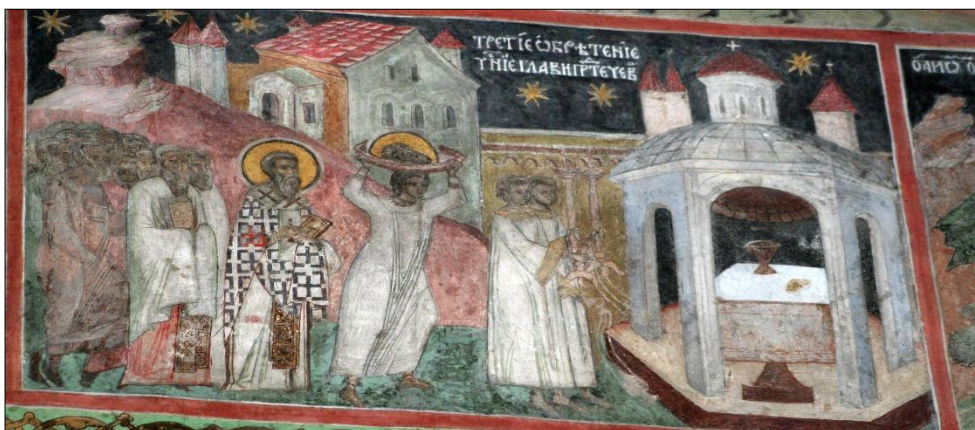

Fig. 44. *A treia aflare a Cinstiluii Cap al Sf. Ioan Botezătorul, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 45. *Sf. Ioan Botezătorul cu capul tăiat în tipsie la picioare și Maica Domnului cu pruncul Iisus, Catedrala Sf. Parascheva din Roman*

Fig. 46. *Bunavestirea lui Zaharia, Sucevița*

Fig. 47. *Vizita Sfintei Fecioare Maria la Elisabeta, Sucevița*

Fig. 48. *Nașterea Sf. Ioan, Sucevița*

Fig. 49. *Evadarea Elisabetei cu pruncul Ioan și ascunderea în peșteră Sucevița*

Fig. 50. Înjunghierea lui Zaharia, Sucevița

Fig. 51. Îngerul îl îndrumă pe Ioan în pustiu, Sucevița

Fig. 52. Chemarea îngerului, Sucevița

Fig. 53. Botezul în tărâmul Iordanului, Sucevița

Fig. 54. Profeția despre Iisus, Sucevița

Fig. 55. Întâlnirea lui Hristos cu Sf. Ioan Botezătorul, Sucevița

Fig. 56. Botezul Domnului, Sucevița

Fig. 57. Sf. Ioan îl demască pe Irod, Sucevița

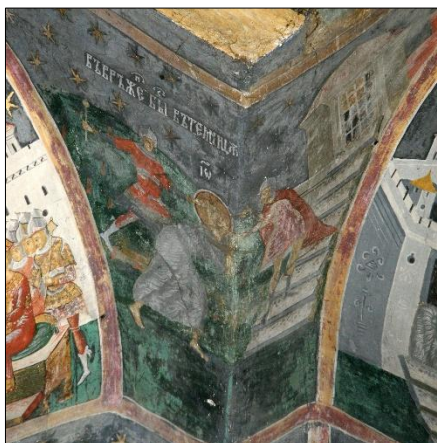

Fig. 58. Întemnițarea Sf. Ioan, Sucevița

Fig. 59. Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul, Sucevița

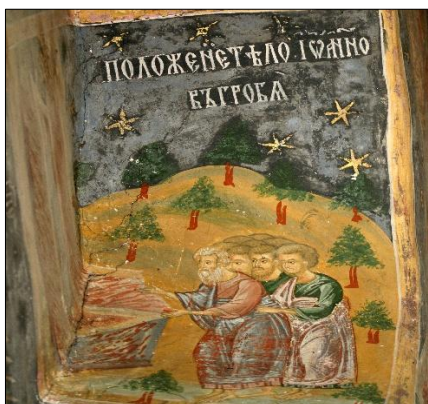

Fig. 60. Punerea în mormânt a corpului Sf. Ioan, Sucevița

Fig. 61. Ospățul lui Irod, Sucevița

Fig. 61. *Ospățul lui Irod, Sucevița*

Fig. 62. *Aflarea cinstitului cap al Sf. Ioan Botezătorul (prima și a doua), Sucevița*

Fig. 63. *A treia aflare a capului Sf. Ioan Botezătorul, Sucevița*